

Progon Crkve u Meksiku

IZA krvavih progona meksičkih katolika pred šest sedam godina (1926. - 1929.) prestalo se pomalo pisati o toj nemirnoj zemlji. Čovjek bi po tome mogao suditi, da su se prilike tamo sredile, da je nastao vjerski mir. Katolici su uistinu sklopili s vladom neki modus vivendi, koji im je dopuštao da barem malo odahnu.

Zadnjih mjeseci stižu i opet uzbunjljive vijesti. Novi progon? — Ne! Nije nov, jer još ni stari nije prestao. Zadnjih se godina vodio boj proti vjeri prikriveno, malo prigrušeno, a zadnjih je mjeseci provalio i opet novom žestinom. Modus vivendi nije se sa strane vlade nikada ozbiljno ni shvaćao ni držao. On je i onako bio od vlade prihvaćen samo radi vanjskih prilika. Calles se bio prividno povukao. Ali on je zapravo i iza svoga predsjedništva vladao iza leđa svojih figura. To se najbolje vidi iz toga, što on u zadnje vrijeme nastupa i opet kao vođa protivu crkvenog boja, iako nije direktno u centralnoj vladi.

Centralna vlada držala se izvana prema modus vivendi barem donekle lojalno. No neprijatelji su Crkve brzo našli izlaz, da bude i vuk sit i koza cijela: da oni ostanu pred vanjskim svijetom čista obraza, a da katolici ipak nemaju mira. Centralna je vlada naime pustila pokrajinskim upraviteljima slobodne ruke, a na pritužbe je mudro šutjela. U zadnje vrijeme međutim pokazuje i ona otvoreno svoje masonsko-komunističko lice. U strani svijet dopiru oskudne vijesti, ali i to, što se može doznati, dovoljan je dokaz vjerskog »mira«, koji vlada u Meksiku.

»Redukcija« svećenika, oduzimanje crkava, progon katolika.

New-Yorški »Times« donosi 7. XI. 1934. iz sigurnog izvora vijest, da su vlada i vođe nacionalne revolucionarne stranke odlučili da nastave boj proti Crkvi i onemoguće joj svaki utjecaj u Meksiku. Njihov program jest: izagnati sve svećenstvo, zatvoriti sve crkve, uništiti katoličke škole, izlučiti iz državne službe sve, koji se još drže Crkve.¹ Taj se program meksičkih bezbožaca i provodio, a i sad se marljivo provodi. Navest ćemo samo neke činjenice, koje je od zgrade do zgrade znala registrirati i naša kat. štampa.

Nijedan svećenik ne smije vršiti svoje službe bez posebnog dopuštenja vlasti. A vlasti dijele tu dozvolu sve rjeđe tako, da ograničenja svećenika idu do smiješnosti. U mnogim je saveznim državama jedva za desetke, pače i za stotine hiljada vjernika dopušten po koji svećenik. U državi Querétaro dopušten je 6. XI. 1934. za 200.000 katolika jedan svećenik. To znači, da u cijeloj pokrajini smije raditi samo jedan svećenik.² U četiri pokrajine (Tampico, Chia-

¹ America, 17. XI. 1934., str. 142.

² America, Ibid.

pas, Tabasco, Sonora) zabranjeno je svakom svećeniku da vrši službu.³ U pokrajini Yucatan izišla je naredba, da u cijeloj pokrajini smiju vršiti dušobrižničku službu samo tri svećenika, a i ta se trojica moraju najprije oženiti!⁴ 26. IX. 1934. skupili su se pred upraviteljevom palačom katolici, da protestiraju proti tome, ali ih je policija silom rastjerala. Pri tome su mnogi katolici bili ranjeni.⁵ 19. X. zaključili su poslanici na neslužbenoj sjednici u parlamentu, da se svi katolički biskupi i nadbiskupi imaju protjerati, jer da se oni radi izjave vjernosti prema Papi imaju smatrati tuđincima. 23. X. odredio je upravitelj pokrajine Guerrero, da biskup i svi svećenici imaju za 72 sata ostaviti pokrajinski teritorij.⁶ 2. XI. protjerano je iz pokrajine Zacatecas 20 svećenika, jer da nemaju državne dozvole za vršenje dušobrižničke službe. Isti dan protjerani su iz pokrajine Tamaulipas svi svećenici, jer su »povrijedili zakone« vršeci svoju službu.⁷ U pokrajini Chihuahua zabranjeno je 22. XI. svim svećenicima bilo koje vjere vršenje vjerskih obreda.⁸ U gradu Meksiko izišla je početkom rujna naredba, da se nadbiskup Diaz ima odmah uhapsiti, ako se zateče, da vrši vjerske obrede izvan katedrale, a 7. IX. bilo mu je zabranjeno vršenje službe i u katedrali.⁹ Po izjavi toga nadbiskupa sve to sprečavanje svećenika u vršenju dušobrižničke službe protivni se 4., 6., 24. i 80. članu ustava.¹⁰ Prvim danom god. 1935. snižen je broj ovlaštenih svećenika u pokrajini Puebla sa 208 na 23.¹¹

Vlada kao konstitucijska vlasnica svega crkvenog imetka — prema izjavi dosadašnjeg predsjednika republike Abelarda Rodrigueza¹² pri otvorenju 37. meksičke skupštine — služi se marljivo tim svojim »pravom«. Već tom prilikom referirao je Rodriguez sakupljenim sumišljenicima, da je preko četrdeset crkava zatvoreno ili pretvoreno u škole i druge javne institucije.¹³ Te su crkve pozatvarane od lipnja dalje pod izlikom, da ih nitko ne upotrebljava (katolicima je prije toga bilo zabranjeno da ulaze u njih!). 10. IX. obavijestilo je ministarstvo financija federalnu skupštinu o »nacionalizaciji crkvenog imetka«: »238 istraga, 68 tužba državnog odvjetništva, 1.102 sudska postupka, 58 faktičnog oduzimanja crkvenog imetka na selima i u gradovima . . .«. Za rušenje nekih crkava dano je i »obrazloženje«: tri su »smetale proširenju ceste«, a šest ih je bilo »nepodesnih za javne svrhe«!¹⁴ — 22. X. bile su u pokrajini Colima sve crkve pozatvarane. Tako su sada četiri pokrajine, u kojima nema crkava. U pokrajini Meksiko izdan je isti nalog, ali sudska je vlast kasnije odlučila, da će o tom još vijećati. — 23. X. zatvorila je policija silom sjemenište u gradu Chihuahua.¹⁵ — U pokrajini Yucatan ovlasila je legislativna skupština upravitelja, da sve crkve može pretvoriti u biblioteke.¹⁶ U selu Huixtla u pokrajini

³ *America*, 25. VIII. 1934., str. 459.

⁴ *America*, 6. X. 1934., str. 624.

⁵ *America*, 3. XI. 1934., str. 97.

⁶ *America*, 17. XI. 1934., str. 142.

⁷ *Osservatore Romano*, 14. XII. 1934.

⁸ *America*, 22. IX. 1934., str. 576.

⁹ *America*, 24. XI. 1934., str. 166.

¹⁰ *Osservatore Romano*, 30. XII. 1934.

¹¹ *America*, 15. XII. 1934., str. 238.

¹² *America*, 15. IX. 1934., str. 552.

¹³ *America*, 6. X. 1934., str. 624.

¹⁴ *America*, 3. XI. 1934., str. 94.

¹⁵ *Osservatore Romano*, 30. XII. 1934.

Chiapas ubijena su četiri Indijanca, 16 ih je ranjeno, jer se nisu htjeli ukloniti iz crkve, da policija uzmogne odstraniti svete slike.¹⁴ — Pri demonstraciji proti zatvaranju škole sv. Terezije u gradu Puebla ubijene su tri osobe, a 8 ih je ranjeno.¹⁵ — U mjestu Cananea u pokrajini Sonora (tu je upravitelj Calles) navalila je vojska na crkvu za sv. Mise. Usprkos junačke obrane, kod koje su se iskazale osobito žene, vojska je zauzela crkvu, pobacala svete slike, a crkvu pretvorila u dvoranu za radnike. Isto se dogodilo i u mjestima Nicosara i Magdalenz u istoj pokrajini.¹⁶ — U nedjelju 30. XII. 1934. navalila je u Coyoacanu (predgrađe grada Meksika) banda ljudi u crvenim košuljama na katolike, kad su izlazili iz crkve sa sv. Mise. Pet katolika je ubijeno, a 30 ranjeno. Napadač je organizirao prijašnji upravitelj pokrajine Tabasco (sada ministar poljoprivrede) Toma Garrido y Canabal. Predsjednik republike Cárdenas zaprijetio se, da će krivci biti »strogo kažnjeni«. Četrdeset napadača bilo je uistinu zatvoreno, ali 4. I. 1935. bili su već na slobodi nekažnjeni.¹⁷ — U svojoj bjesomučnoj mržnji na vjeru postaju vlastodršci u Meksiku i smiješni. U pokrajini Tabasco zabranio je upravitelj postavljati na grobove križeve. Odsada ima pločica s brojem označivati, gdje tko ima zadnji počinak! — 17. X. odredio je Calles, da u njegovoj pokrajini (Sonora) ne smije biti na Dušni dan nikakve vjerske svečanosti na grobljima!¹⁸ — Meksički vlastodršci hoće, kako se vidi, da izvedu djelom, što je masonska loža u pokrajini Puebla tražila u jednoj molbi od parlamenta: da se u narodu ima uništiti svaki trag bilo kojoj vjeri.¹⁹

U pokrajini Querétaro odpuštaju se iz državne službe svi, koji ispovijedaju katoličku vjeru, koji se crkveno vjenčaju, koji dozvoljavaju svojoj djeci, da budu krštena ili krizmana.¹⁹ Kolumbovi Vitezovi, Marijine Kćeri i članovi ostalih vjerskih organizacija isključeni su iz državne službe.²⁰ — Poslanici pokrajine Puebla tražili su u saveznom parlamentu, da se skine sa službe vrhovni sudac u gradu Puebla g. Salvatore Rangel, jer nije htio postupati proti redovničkim kućama.^{20*} — Vlada je poslala svim činovnicima i službenicima ovaj upitni list: — 1. Koje si vjere? — 2. Da li tu vjeru prakticiraš? Ideš li k misi? Ispovijedaš li se? — 3. Pripadaš li kojem vjerskom društvu? — 4. Općiš li sa upraviteljem kojega takvog društva ili s njegovim članovima? — 5. Koliko imaš djece dorasle za školu? — 6. Napiši adresu škole ili školâ, u koje polaze tvoja djeca.^{20**} Koju svrhu ima taj upitni list, nije teško pogoditi.

Borba o dušu mladeži.

Callesu i ortacima nije dosta, da drmaju zemljom i ljudskim životima. Kad je Calles u srpnju 1934. vodio izbornu borbu, da osigura svome štićeniku Cárdenas predsjedničku stolicu, izjavio je u jednom govoru u mjestu Cuernavaca: »Revolucija nije još gotova . . . Nužno je da započnemo s drugim perio-

¹⁴ *America*, 15. XII. 1934., str. 238.

¹⁵ *America*, 20. X. 1934., str. 48.

¹⁶ *America*, 25. VIII. 1934., str. 461.

^{16*} *Etudes*, 20. I. 1935.

¹⁷ *America*, 27. X. 1934., str. 71.

¹⁸ *America*, 24. XI. 1934., str. 166.

¹⁹ *America*, 15. XII. 1934., str. 238.

²⁰ *America*, 3. XI. 1934. str. 94.

^{20*} *Osservatore Romano*, 30. XII. 1934.

^{20**} *America*, 12. I. 1935. str. 323.

dom revolucije. Ja bih ga nazvao psihološkim periodom. Mi moramo osvojiti dušu djece, dušu mladeži, jer njihove duše pripadaju i moraju pripadati revoluciji.« A prvi korak, da osvoje dušu djece, jest bezvjerstvo i nemoral. Germano List Arzubide, činovnik u ministarstvu pravde i ortak odmetnika Bassolsa, izdao je prošle godine (1934.) *Vježbenicu bezvjerskog odgoja (Práctica de educación irreligiosa)*.²¹ 44 stranice knjige napisane su za djecu ispod 10 godina, a drugim đacima pučkih škola namijenjeno je ostalih 156 stranica. U toj propisanoj školskoj knjizi razvija pisac — s velikim neznanjem ili zlobom — misao, kako vjere, osobito kršćanska, nisu ništa drugo nego basne u službi bogatih i moćnih klasa. Srećom razrušile su to gospodstvo francuska i ruska revolucija. Kako je Crkva u službi bogataša, treba razrušiti i nju i njezinu bajku o Bogu. Rusija je pravi raj. — Kad su jednom novinari pitali ministra prosvjete Bassolsa (u novoj vladi ima on ministarstvo financija), da li je istina, da država želi potkopati moral kod mladeži; izjavio je on odlučno, da je to prosta kleveta. Kraj svega toga mogao je svatko dobiti u uredima njegova ministarstva brošure i knjige o spolnim »razjašnjenjima«, koje su određene kao udžbenici za pučke škole. Jedna od tih brošura: *Što mora znati svako dijete?* od Williama Fielding tako je prosta i gnjusna, da je novine, koje i malo žele ostati na visini, ne mogu citirati. Tako izjavljuju meksičke liberalne novine *Excelsior*.²² — Proglašeni biskup grada Huejutla upravio je početkom ožujka 1934. iz svog progonstva (Texas, U. S. A.) pastirsko pismo svojim vjernicima. Tu donosi doslovno 12 točaka iz programa o spolnoj naobrazbi, što ga je ministarstvo prosvjete propisalo učiteljima pučkih škola, da ga moraju tumačiti djeci. Biskup naziva začelnika toga programa (Bassols) s pravom »ministrom javne pokvarenosti...«

Članak 3. meksičkog ustava glasi: »*La educación está libre, pero...* — *Odgoja je slobodna, ali...*« (Ti »pero«, kojih je pun državni ustav, predmetom su mnogih šala među meksičkim pravnicima). Ovaj »pero« kao i drugi u ustavu oduzimlje ono, što je prvim dijelom članka zajamčeno.²⁴ Katolici su ipak barem donekle mogli držati svoje privatne škole pa su djecu čuvali od pokvarenosti. S tim Calles i sumišljenici nisu bili zadovoljni. U srpnju 1934. prigodom izborne borbe za predsjedništvo republike navijestio je Calles kao glavnu točku programa svoga štitićenika kandidata Cárdenas: obvezatna socijalistička odgoja u školama. Tim bi privatnicima (uglavnom katolicima) imalo biti oduzeto i ono malo slobode, što im je davao članak 3. ustava. Lazaro Cárdenas bio je uistinu i »izabran« za predsjednika republike. Još prije njegova službenog nastupa predložen je 26. IX. u parlamentu ispravak članka 3. ustava. Predloženi ispravak naturio bi silom odgoju, koja »isključuje svaki vjerski utjecaj«. Odgoja ima biti »znanstvena i socijalistička« (= ateistička). Članovi bilo kojeg reda i osobe, »koje stoje direktno ili indirektno u vezi sa širenjem bilo koje vjere, ne smiju ni u kojem obliku sudjelovati u odgoji mladeži.«²⁵ Proti toj tiraniji ustadoše već u kolovozu študenti u gradu Meksiko. Na svojoj federalnoj skupštini primili su sa 8 : 1 rezoluciju, da će se boriti protiv mijenjanja članka 3. ustava, jer da ta promjena i prisilna socijalistička odgoja i nastava uništava svaku akademijisku slobodu. Taj je protest potpisao i sam rektor sveučilišta.²⁶

²¹ *Etudes*, 20. VIII. 1934., str. 484.

²² *Ibid.*, str. 495.

²³ *Ibid.*

²⁴ *America*, 27. X. 1934., str. 49.

²⁵ *America*, 20. X. 1934., str. 48.

²⁶ *America*, 1. IX. 1934., str. 504.

Protestu i demonstracijama proti ispravljanju 3. članka ustava pridružila su se i mnoga druga sveučilišta u državi. 17. IX. demonstrirali su studenti u gradu Zacatecas. Policija ih je rastjerala vatrenim oružjem. Pri tom je jedan student ubijen.²⁷ »Usprkos javnog otpora«, javlja 10. X. vladin organ, »parlament je primio jednodušno odluku, da se 3. članak ustava promijeni i tako uvede prisilna socijalistička odgoja u svim školama osim sveučilišta. Pristanak senata već je osiguran.«²⁸ Radi te odluke parlamenta proglasili su meksički studenti 23. X. štrajk. — Te demonstracije i protesti nemaju nikakva vjersko-ga značaja. Proti sličnim objedama sa strane vlade, izjavili su studenti, da oni protestiraju »u interesu kulture i socijalne pravde«, jer oni su »prosti od svakog klerikalnog pritiska i utjecaja.«²⁹

Da umanjí utisak tih i drugih protesta i demonstracija proti socijalističkoj odgoji, priredila je vlada početkom studenog u gradu Meksiku veliku manifestaciju kao izraz oduševljenja za promjenu članka 3. ustava. Metoda, da se demonstranti skupe, bila jednostavna: tko god od činovnika ne će da manifestira, gubi zauvijek državnu službu i pravo na bilo kakvu penziju. Od viših činovnika našlo se ipak 48 junaka, koji su odbili poziv da sudjeluju pri manifestaciji.²⁹ Slično su učinili i neki učitelji u pokrajini Aguas Calientes, koji su uskratili suradnju u socijalističkom odgoju. — 18. XI. morala su manifestirati za socijalističku odgoju djeca. Prije toga im je dano na znanje, da nitko ne će dobiti svjedodžbe, ako se ne priključi manifestaciji.³⁰ U pokrajini Sonora javljeno je roditeljima, da će biti kažnjeni globom od 5 - 25 pesosa, ako djecu ne šalju u državne škole, jer da je to znak, da se opiru socijalističkom odgoju.^{30*}

21. XI. javljaju iz Meksika, da se katoličke majke organiziraju u borbi proti socijalističkom odgoju. Njih 2.500 obvezalo se, da će obilaziti pokrajinama i nagovarati roditelje, e ne daju svoje djece u školu, ako se uvede socijalistička odgoja.³¹

Prema najnovijim vijestima^{31*} pojedine su pokrajine taj ispravak članka 3. ustava već primile bilo glasanjem u skupštini bilo zakonom. Početkom školske godine (6. I. 1935.) stupila je prisilna socijalistička odgoja na snagu u cijeloj državi.

Katolici protestiraju.

Sami katolici u Meksiku ne mogu si mnogo pomoći. Svaku demonstraciju rastjerava policija oružjem, pa bila ona makar kako mirna, kao na pr. 9. IX., kad je 30.000 katolika pred predsjednikovom palačom u gradu Meksiku šuteći protestiralo, što vlada nije dala da se neke crkve otvore.³² Jedinu pomoć očekuju izvana. Vani se međutim malo doznavao o ponovnoj protivuvjerskoj borbi. Zadnjih mjeseci opaža se ipak u Sjedinjenim Državama veliki pokret protesta proti meksičkim progonima. Mnogo je tome pridonio jedan članak J.

²⁷ *America*, 29. IX. 1934., str. 600.

²⁸ *America*, 27. X. 1934., str. 49.

^{29*} *America*, 22. XII. i 29. XII. 1934. str. 288.

²⁹ *America*, 17. XI. 1934., str. 124.

³⁰ *America*, 24. XI. 1934., str. 166.

^{30*} *Osservatore Romano*, 14. XII. 1934.

³¹ *America*, 8. XII. 1934., str. 214.

^{31*} *Osservatore Romano*, 30. XII. 1934.

³² *America*, 22. IX. 1934., str. 576.

Toomey-a S. I. u poznatom tjedniku »America«.³³ Tu on ironički kao u zbilji opisuje velike demonstracije američkih katolika proti progona svoje braće u Meksiku, da bi ih obranio od prigovora ostalog svijeta, kao da se oni ne brinu za ono, što im se u najbližem susjedstvu događa. To je upalilo. Sve su novine — mnoge nekatoličke — i časopisi (čak i židovski i protestantski) počeli pisati o Meksiku i protestirati. 15. XI. organizirali su katolički studenti u New-Yorku demonstraciju proti vjerskog progona u Meksiku. Masa ljudi, muškaraca i žena, stupala je ulicama prema meksičkom konzulatu pjevajući himnu Krista Kralja i dijeleći letake, u kojima su protestirali i proti toga, što sama njihova vlada potpomaže indirektno meksičke teroriste novcem i oružjem. U povorci je nošeno oko 500 protestnih natpisa. Dok su demonstranti pred konzulatom glasno protestirali, ušlo je u zgradu pet izaslanika i predalo začuđenom konzulu pismeni protest. On im je iako nerado morao obećati, da će protest poslati predsjedniku meksičke republike. Sutradan punile su sve veće njujorške novine duge stupce tom senzacijom, donosile slike i tumačile povod te demonstracije. Tako je i šira javnost bila upozorena na meksički teror. Sličnu su demonstraciju priredili 8. XII. i katolički studenti u Detroit-u.³⁴ Isti su studenti otkrili, da 27 američkih novina namjerno šuti o meksičkim progonima. Radi toga pozvaše javnost na bojkot i protest protiv tih potajnih ortaka meksičkih despota.³⁵ Oduševljenje protestiranja poraslo je još više, kad su 16. XI. američki biskupi upraveli na svoje vjernike riječi: »Mi protestiramo iz sve duše proti tom protivukršćanskom tiranstvu i pozivamo sve vjernike, da se mole, e bi ti progoni Crkve prestali, i da učine riječju i djelom sve, što mogu, da se ta tiranija razglasi.«³⁶ — 27. XI. potpisalo je na nacionalnoj konferenciji više od 500 protestantskih pastora, rabina i katoličkih svećenika protest proti progonima u Meksiku. Akciju za taj protest pokrenuli su sami pastori i rabini. 95 % potpisnika jesu nekatolici.³⁶ Američki su se studenti ipak uvjerali, da sami protesti malo koriste. Stoga su odlučili preći u akciju: bojkotirati meksičku robu, zahtijevati, da vlada opozove ambasadora iz Meksika, širiti svuda prave vijesti o Meksiku, nastojati, da se protestima pridruži što više nekatoličkih listova i t. d. Neki vatrejniji traže pače, da američka flota krene prema Meksiku!³⁷

što hoće Calles?

Progon vjere? — Ne! Calles hoće samo vlast.³⁸ I on ju je zadobio u svakom pravcu. Otkako je 1928. ostavio predsjedničku stolicu, vlada on bez prestanka preko svojih prijatelja i svoje stranke. On je za vrijeme svoje direktne vladavine uništio sve stranke osim svoje vlastite: nacionalne revolucionarne stranke. S njom odlučuje Calles sudbinom Meksika. Svi narodni poslanici u parlamentu članovi su te stranke. Tako Calles ima vlast nad političkim životom zemlje. — Ta se vlast ipak teško osigurava i uzdržava bez druge vlasti: vojničke. A tu ima Calles u svojim rukama od početka. Bio tko bio predsjednik

³³ *America*, 3. XI. 1934., str. 82.

³⁴ *America*, 24. XI. 1934., str. 149. i 15. XII. 1934., str. 218.

^{34*} *America*, 5. I. 1935. str. 307.

³⁵ *America*, 1. XII. 1934., str. 190.

³⁶ *America*, 8. XII. 1934., str. 214.

³⁷ *America*, 24. XI. 1934., str. 165.

³⁸ *America*, 3. XI. 1934. str. 78.

vlade, ministar vojske uvijek je Callesov čovjek. Vojsku je predobio na jednostavan način: dijeljenjem dobre plaće. Tko pak ima vojsku — to vrijedi i za druge zemlje — ima državu u svojim rukama. Iza vojske došli su na red radnici. Calles je osnovao veliki sindikat, koji se imao boriti za radnička prava. Prava svrha organizacije bila je ta, što je Calles htio da dobije vlast, koju su kapitalisti imali nad radništvom, u svoje ruke. Neko vrijeme bili su ti organizirani radnici i naoružani, ali kad su postali opasni, dao ih je Calles razoružati. — Bogate farmere maknuo je s puta uništivši im prava i imetak, a njihovu je zemlju uzeo i podijelio svojim ljudima. Kod te agrarne »reformе« zgrnuo si je Calles golem imetak, pa danas slovi kao najbogatiji čovjek u Meksiku. Kad su farmeri bili materijalno uništeni, prestali su se baviti politikom. A to je Calles i htio. — Zatim je došla na red industrija. Kad se zadnjih godina tako malo čulo o njemu, radio je on na osvojenju svih glavnijih grana industrije u Meksiku. On je osnovao redom velika udruženja za produkciju šećera, tkanina, soli, žitarica, ulja. Produkti tih tvornica i društava postali su monopolom. Ako se pojavila koja nova tvornica i počela proizvoditi iste stvari, vlada ju je uništila svojom ekonomskom politikom. Tako je na nemonopolsku sol udarena taksa od 4 centa, dok monopolska sol stoji samo dva centa. — Sudstvo u Meksiku nije nikad bilo slobodno. Ali Calles ga je sputao još više. Nedavno je parlament izglasao zakon, po kojemu suci ne će imati doživotne službe, nego samo na šest godina, kao i predsjednik republike. Tim je sudstvo postalo samo sredstvo u rukama egzekutivne vlasti.

Calles ima dakle svu vlast u rukama. Ali on još nije zadovoljan. On hoće isključivo svu vlast nesamo nad životom i imetkom podanika, on hoće vlast i nad dušama. On ne trpi, da itko drugi ima bilo kakvu vlast nad njegovim podanicima. A Crkva katolička toga ne može dopustiti, jer se ona protivi svakom tiranstvu nad dušama. Stoga se ona protivi i novom zakonu o socijalističkoj odgoji. Radi toga hoće Calles, da uništi tu vjeru u svojoj državi. Kad bi ona htjela biti neovisna o Rimu i prosto oruđe u njegovim rukama, pustio bi je na miru. Međutim pokušaj, da osnuje narodnu crkvu izjalovio mu se odmah na početku njegova predsjedništva. U toj borbi proti Crkvi dobro su mu došli komunistički bezbošci i on rado radi pod parolom komunizma. I to uza sve svoje veliko bogatstvo! Sami su mu meksički studenti to predbacili u svom protestu proti prisilnom uvađanju socijalističke odgoje. Oni ne će priznati promjenu 3. članka ustava »radi pomanjkanja moralnih i intelektualnih sposobnosti onoga, koji je tu izmjenu predložio pod utjecajem Plutarha Elias Callesa, čije je bogatstvo i život drski cinizam i najveća negacija socijalizma i revolucije«. ³⁹

I. Nikolić D. I.

³⁹ *America*, 22. XII. 1934., str. 262.